

Tēze. Par individuālā darba veicēja tiesisko statusu un tā norobežošanu no darba līguma.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta

2006.gada 8. februāra

SPRIEDUMS

lietā Nr. SKC – 60

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators I.Fridrihsons,
senators I.Z.Šepteris,
senatore E.Vernuša,

piedaloties SIA „Jelgavas autobusu parks” pārstāvim D.P., V.P. pārstāvim zvērinātam advokātam E.Kalniņam, atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu sakarā ar atbildētājas SIA „Jelgavas autobusu parks” kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 26.septembra spriedumu V.P. prasībā pret SIA „Jelgavas autobusu parks” par atjaunošanu darbā.

Noklausījies senatora I.Šeptera ziņojumu, atbildētājas SIA „Autobusu parks” pārstāvja D.P. paskaidrojumus, ka spriedums atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai apelācijas kārtībā, un prasītāja V.P. pārstāvja zvērināta advokāta E.Kalniņa paskaidrojumus, ka spriedums atstājams negrozīts, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

k o n s t a t ē j a

V.P. 2003.gada 23.decembrī cēlis prasību Jelgavas tiesā pret SIA „Jelgavas autobusu parks”, lūdzot:

- atzīt, ka no 1999.gada 25.februāra līdz 2003.gada 24.novembrim starp V.P. un SIA „Jelgavas autobusu parks” pastāvēja darba tiesiskās attiecības;
- atjaunot V.P. darbā SIA „Jelgavas autobusu parks” autovadītāja amatā, uzliekot par pienākumu SIA „Jelgavas autobusu parks” noslēgt ar V.P. darba līgumu uz nenoteiktu laiku;

- atzīt 1999.gada 25.februārī starp SIA „Jelgavas autobusu parks” un V.P. noslēgto līgumu Nr.156 par spēkā neesošu;
- piedzīt no SIA „Jelgavas autobusu parks” tiesāšanās izdevumus lietā.

Prasībā prasītājs norādījis, ka līgumu Nr.156 atbildētājs uzskata par uzņēmuma līgumu, jo līguma rekvizītos viena puse nosaukta par uzņēmēju. Faktiski bijusi vienošanās par darba līguma noslēgšanu, saskaņā ar kuru prasītājam bijis pienākums strādāt par maršruta autobusa šoferi, pakļaujoties darba devēja iekšējās kārtības noteikumiem un rīkojumiem.

Prasība pamatota uz Civillikuma 1439., 1488., 2178.-2183., 2212.pantu un Darba likuma 28.panta otro daļu, 51., 81., 82.pantu.

SIA „Jelgavas autobusu parks” cēlusi pretprasību pret V.P. par goda un cieņas aizskārumu mutvārdos un darbos, kā arī par līgumsaistību pārkāpumu, lūdzot piedzīt no V.P. Ls 1000 un tiesāšanās izdevumus. Prasība pamatota uz Civillikuma 1587., 1589., 1590., 1591., 1635., 1640., 1641., 1779., 1781., 1784., 1785., 1792.pantu, 2352a.pantu.

Ar 2004.gada 14.jūnija Jelgavas tiesas spriedumu V.P. prasība un SIA „Jelgavas autobusu parks” pretprasība noraidīta. Jelgavas tiesas 2004.gada 14.jūnija spriedums daļā, ar kuru tika noraidīta SIA „Jelgavas autobusu parks” pret V.P. celtā pretprasība, saskaņā ar Civilprocesa likuma 203.panta otrās daļas noteikumiem stājies likumīgā spēkā, jo šajā daļā tas nav ticis pārsūdzēts.

Izskatot lietu sakarā ar prasītāja apelācija sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu, Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2004.gada 24.novembra spriedumu V.P. prasību noraidījusi.

Ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2005.gada 9.marta spriedumu Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2004.gada 24. novembra spriedums atcelts un lieta nodota tai pašai tiesai jaunai izskatīšanai.

Izskatot lietu atkārtoti apelācijas instances tiesā, Zemgales apgabaltiesa ar 2005.gada 26.septembra spriedumu apmierinājusi V.P. prasību.

Civillietu tiesas kolēģija konstatējusi, ka 1999.gada 25.februārī starp Jelgavas pašvaldības bezpeļņas organizāciju „Jelgavas autobusu parks” un V.P. kā individuālā darba veicēju tika noslēgts līgums Nr.156 par Jelgavas autobusu parka maršruta tīkla apkalpošanu pasažieru pārvadājumos Jelgavas pilsētā un pasūtījumu pārvadājumos. Pamatojoties uz līguma Nr.156 noteikumiem V.P. minētajā dienā tika nodots transporta līdzeklis – autobuss „IKARUS-260” ar reģistrācijas numuru [...], kas apstiprinās ar lietas materiālos esošo aktu par transporta līdzekļa nodošanu – pieņemšanu. Pirms minētā līguma

noslēgšanas V.P. bija iegādājies individuālā darba patentu, kurā kā individuālā darba (darbības) veids bija norādīts – pasažieru komercpārvadājumi Latvijas Republikā.

Tiesa konstatējusi, ka V.P. 1999.gada 25.februārī, izņemot individuālā darba patentu, nebija saņemta speciāla atļauja (licence), maršruta atļauja un profesionālās kompetences sertifikāts, līdz ar ko V.P. kā individuālā darba veicējs nevarēja veikt pasažieru pārvadājumus pēc SIA ‘Jelgavas autobusu parks’ noteiktā grafika, norīkojuma un atbilstoši Autopārvadājumu likuma prasībām (līguma 2.9. un 2.10.punkti), lai gan šādas saistības prasītājs 1999.gada 25.februārī, noslēdzot ar atbildētāju līgumu Nr.156, uzņēmās.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka atbilstoši Civillikuma 1592.pantam 1999.gada 25.februārī starp pusēm noslēgtais līgums Nr.156 ir atzīstams par spēkā neesošu, jo tas vērsts uz pretlikumīgu saistību nodibināšanu.

Civillietu tiesas kolēģija konstatējusi, ka darba tiesiskās attiecības starp V.P. un SIA ‘Jelgavas autobusu parks’ tika nodibinātas 1969.gadā, par ko lietā starp pusēm nepastāv strīds. Lietā arī nav strīds par to, ka laika posmā pēc 1999.gada 25.februāra, kad starp pusēm lietā tika noslēgts līgums Nr.156, līdz 2003.gada 24.novembrim, kad ar SIA ‘Jelgavas autobusu parks’ valdes priekšsēdētāja rīkojumu Nr.89 minētais līgums par ievērojamiem pārkāpumiem darba režīmos vienpusēji tika pārtraukts, V.P. turpināja pildīt tos pašus autobusa vadītāja darba pienākumus, ko pildījis iepriekš, proti, prasītājs ar SIA ‘Jelgavas autobusu parks’ piederošo autobusu pēc atbildētājas noteiktā grafika un tās norīkotajā maršrutā turpināja pasažieru pārvadāšanu, biļešu pārdošanu, kā arī veica norēķinu ar atbildētāju par pārdoto biļešu skaitu un iegūtajiem naudas līdzekļiem, ieturot no kopējiem ieņēmumiem sev atlīdzību par minētā darba veikšanu.

Civillietu tiesas kolēģija atzinusi, ka starp SIA ‘Jelgavas autobusu parks’ kā darba devēju un V.P. kā darbinieku no 1999.gada 25.februāra līdz 2003.gada 24.novembrim pastāvēja darba tiesiskās attiecības, jo puses viennozīmīgi bija vienojušās par visām darba līguma būtiskām sastāvdaļām, tostarp arī par darba samaksu, kura veidojās kā starpība starp kopējiem ieņēmumiem (ieņēmumi no pārdotajām biļetēm) un faktiskajiem izdevumiem (līguma 4.1. līdz 4.4.2.punkti). Bez tam, pastāvot darba tiesiskajām attiecībām Darba likuma 41.panta izpratnē V.P. ir tiesisks pamats prasīt no SIA ‘Jelgavas autobusu parks’ darba līguma izteikšanu rakstveidā.

Tiesa konstatējusi, ka SIA ‘Jelgavas autobusu parks’ kā darba devējs pretrunā ar Darba likuma 101.panta noteikumiem nav rakstveidā uzteicis darba līgumu un V.P. 2003.gada 25.novembrī bez tiesiska pamata netika pielaists pie darba, tādējādi liedzot tam turpināt ar atbildētāju nodibinātās darba tiesiskās attiecības. Pie šādiem apstākļiem tiesa

atzinusi, ka prasība ir pamatota un V.P. atjaunojams iepriekšējā darbā SIA „Jelgavas autobusu parks”.

Par apelācijas instances tiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi atbildētāja SIA „Jelgavas autobusu parks”, norādot, ka tiesa pārkāpusi materiālo un procesuālo tiesību normas.

Kasatore norādījusi, ka tiesa pārkāpusi Darba likumu kodeksa 217.panta pirmo daļu, jo nav ievērots termiņš prasības celšanai par atjaunošanu darbā. Darba likuma 122.pantu, Civilprocesa likuma 193.panta piekto daļu, nepamatoti piemērojusi Autopārvadājumu likuma 30.panta pirmo daļu, kā arī nepareizi iztulkojusi Darba likuma 1592.pantu, kas novedis pie lietas faktisko apstākļu nepareizas novērtēšanas un nepareiza sprieduma taisīšanas.

Iepazinies ar lietas materiāliem un kasācijas sūdzības argumentiem, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums atstājams negrozīts, jo kasācijas sūdzībā norādītie motīvi ir nepamatoti un nevar būt par pamatu tiesas sprieduma atcelšanai.

Senāts atzīst, ka nav pamatota kasatores atsauce uz Darba likumu kodeksa 217.panta pirmo daļu, jo strīds attiecas uz darba tiesiskām attiecībām no 1999.gada 25.februāra līdz 2003.gada 24.novembrim. Nav pamatota arī kasatores norāde uz Darba likuma 122.panta pārkāpumu, jo V.P. nav cēlis prasību par darba devēja uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu.

Darba līguma laušana un prasītāja atlaišana no darba nav notikusi. Apelācijas instances tiesa ir konstatējusi, ka V.P. autobusu parkā strādā no 1969.gada. Noslēdzot 1999.gada 25.februāra līgumu, darba tiesiskās attiecības pretlikumīgi tikušas pārveidotas par civiltiesiskām. SIA „Jelgavas autobusu parks” kā darba devējs pretrunā ar Darba likuma 101.panta noteikumiem nav rakstveidā uzteikusi darba līgumu un V.P. 2003.gada 25.novembrī bez kāda tiesiska pamata netika pielaists pie darba, tādējādi liedzot prasītājam turpināt ar atbildētāju nodibinātās darba tiesiskās attiecības.

Saskaņā ar Civillikuma 1592.pantu neviens līgums, kas veicina kaut ko pretlikumīgu, nelikumīgu vai negodīgu, nesaista, ja viena puse ar viltu ir piedabūta noslēgt tādu līgumu, tad viņai ir tiesība prasīt zaudējumu atlīdzību.

Līdz ar to pamatots ir tiesas atzinums, ka 1999.gada 25.februārī starp pusēm noslēgtais līgums Nr.156 ir atzīstams par spēkā neesošu, jo tas ir vērsts uz pretlikumīgu saistību nodibināšanu, jo šāds līgums ir pretrunā likuma „Par individuālo (ģimenes) uzņēmumu, zemnieka vai zvejnieka saimniecību un individuālo darbu” 1.nodaļā definētai individuālā darba jēgai, kā arī V.P. kā individuālā darba veicējs nevarēja veikt pasažieru

pārvadājumus bez speciālas atļaujas (licences), maršruta atļaujas un profesionālās kompetences sertifikāta.

Senāts atzīst, ka nav pamatota arī kasatores norāde uz Civilprocesa likuma 193.panta piektās daļas pārkāpumu, jo tiesa pamatoti argumentējusi prasītāja darba tiesisko attiecību atjaunošanu SIA „Jelgavas autobusu parks”.

Pastāvot šādiem apstākļiem, Senāts uzskata, ka kasācijas sūdzībā norādītie argumenti nav atzīstami par pareiziem un tas nevar būt par pamatu sprieduma atcelšanai, tāpēc kasācijas sūdzība noraidāma.

Pamatojoties uz Latvijas Civilprocesa likuma 474.panta 1.punktu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts

n o s p r i e d a

Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2005.gada 26.septembra spriedumu atstāt negrozītu, bet SIA „Jelgavas autobusu parks” kasācijas sūdzību noraidīt.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators

I.Fridrihsons

senators

I.Z.Šepteris

senatore

E.Vernuša